COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 3 (XXXIV)
Mai 2005

SECURITATEA ŞI APĂRAREA NAȚIONALĂ ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN NATO ŞI ADERĂRII LA UNIUNEA EUROPEANĂ

CONCLUZII

- *Mediul de securitate regional şi internațional continuă să se afle încă într-o stare de instabilitate, pe fondul tendinței marilor puteri de a-şi recuceri pozițiile şi sferele de influență avute înainte de încetarea războiului rece, dar şi al amplificării acțiunilor terorismului internațional.*
- *Apărarea națională rămâne, în esența sa, atributul inalienabil al statului şi în condițiile apartenenței țării la o organizație politico-militară.*
- *Apărarea colectivă, ca formă de garantare şi asigurare a securității țărilor aliate, reprezintă rezultatul asumării libere, voluntare şi conştiente a unui set de responsabilități de către fiecare stat membru al unei organizații politico-militare.*
- *Terorismul internațional constituie un fenomen complex al zilelor noastre, care poate afecta semnificativ atât securitatea oricărui stat, cât şi a comunității globale.*
- *România se implică activ în lupta dusă împotriva terorismului internațional, atât prin participarea cu structuri militare la coaliția internațională, cât şi pe plan intern, prin măsuri adecvate şi flexibile în scopul prevenirii actelor de terorism.*

1. Mediul de securitate – o realitate dinamică şi complexă

La adresa mediului de securitate național, regional şi global sunt o serie de riscuri şi amenințări potențate de vulnerabilitățile specifice fiecăruia. De aceea fiecare stat caută soluții viabile pentru a răspunde adecvat tuturor provocărilor ce vizează securitatea națională. O cale pe care România a ales-o, având în vedere şi experiența altor state europene şi nu numai, o reprezintă integrarea în rândurile Alianței Nord-Atlantice şi aderarea la Uniunea Europeană. În acest context, se impune o definire cât mai riguroasă a conceptelor de securitate națională şi securitate colectivă. De asemenea, se cere ținut seama că, în prezent, ne aflăm la începutul unei perioade de mandate politice-prezidențial şi guvernamental- care îşi vor pune amprenta pe maniera concretă de construcție a securității naționale şi a contribuției țării noastre la garantarea securității regionale şi globale. De fapt, garantarea şi asigurarea securității naționale, ca şi asumarea de către țara noastră a rolului de contributor de securitate în regiune şi în lume au în vedere realizările anterioare în aceste domenii ale României.

Un alt aspect semnificativ, prin importanța sa, îl constituie elaborarea strategiei de securitate națională potrivit exigențelor Legii apărării naționale. Desigur, există un program de guvernare care oferă parametrii orientativi şi în domeniul securității şi apărării naționale, dar acesta nu este suficient pentru a răspunde prevederilor Legii apărării naționale în ceea ce priveşte elaborarea strategiei de securitate națională (***col (r) CS I dr. Constantin MOŞTOFLEI***).

Trăim într-o epocă paradoxală. Astfel, după o perioadă a simetriilor a apărut una de haos, acesta din urmă văzut ca o dezorganizare a sistemului în vederea reorganizării sale. În acest sens, trebuie percepute şi

eforturile de construcție a securității naționale și a elementelor umane și materiale de garantare a acesteia. Ca urmare, fiecare stat și-a creat forțe armate naționale, dar se implică și în constituirea unor forțe comune la nivelul continentului european. Este vorba despre structura militară denumită „Eurocorp", care, în final, se întemeiază pe armatele naționale. La fel, „Forța de Reacție Rapidă" constituită, la nivel european, pleacă tot de la forțele armate ce ființează la nivel statal.

În plus, se cuvine avut în vedere că omenirea se îndreaptă, cu pași repezi, spre construcția unei noi societăți umane. Este vorba de societatea cunoașterii, de fapt, mai corect ar fi să se numească societate epistemologică și nu informațională. În cadrul acestei societăți omul evoluează rapid datorită accesului facil la o mare cantitate de informații oferită prin intermediul Internetului. Cartea electronică, biblioteca virtuală și lucrul la computerul personal devin tot mai mult realități cotidiene. Apelul la ele va conduce la înstrăinarea omului, care deși comunică cu semenii săi rapid, rămâne singur în fața calculatorului personal. O astfel de evoluție se va reflecta în modul de a fi, de a gândi și de a acționa al omului și indirect și asupra concepției privind securitate umană individuală și a oricărei comunități (***gl. bg. (r) dr. Gheorghe VĂDUVA***).

Realizarea unui mediu de securitate național, regional și internațional, relativ stabil, apt să permită activitatea și viața indivizilor și a comunităților umane în condiții de siguranță, adică de control adecvat a riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale, regionale și globale se face și prin sistemul apărării naționale și al apărării colective. Practic, avem de a face cu o nouă filozofie a securității bazată pe o nouă strategie militară. În acest context, se poate vorbi de o strategie militară a statului român, ca dimensiune esențială a securității naționale. Este necesară o asemenea strategie militară din cel puțin următoarele motive: apărarea națională nu este „amenințată" direct, ci mediat; resursele destinate apărării sunt limitate; forțele destinate apărării sunt insuficiente atingerii tuturor obiectivelor propuse. De aceea se poate afirma că securitatea militară oferă răspunsul corespunzător la demersul consecvent depus de statul român pentru înfăptuirea intereselor naționale (***col. dr. Virgil BĂLĂCEANU***).

2. Corelația apărare națională – apărare colectivă

Viața a demonstrat, cu puterea faptelor, că există, în condițiile actuale interne și internaționale, o puternică corelație între apărarea națională și apărarea colectivă. Apărarea națională este și va fi mereu atributul inalienabil al statului, dar ea se cere completată și prin alte forme de garantare și asigurare a securității naționale, pe toate dimensiunile sale, de la cea umană la cea ecologică. Aceasta din motivele menționate anterior, dar și pentru că, în prezent, amenințările și riscurile la adresa securității naționale, regionale și internaționale sunt omniprezente și globale. În acest context, apărarea colectivă compensează „minusurile" apărării naționale, exclude neprevăzutul și dă siguranța că viața și activitatea persoanelor și a comunităților umane se pot desfășura într-un mediu propice, într-o stare de calm, de control eficace al riscurilor și amenințărilor care ar putea aduce atingere integrității fizice și psihice ale individului uman. În acest context, afirmația că apărarea colectivă și apărarea națională sunt instrumentele capabile să conducă, în mod cert, la realizarea intereselor de stat este justă (***col. dr. Virgil BĂLĂCEANU***).

Apărarea națională constituie o necesitate, pe de o parte, și o responsabilitate, pe de altă parte. Este o necesitate întrucât, în acest mod, se asigură climatul psihosocial de calm, de stabilitate și siguranță pentru desfășurarea vieții și activității persoanelor și a comunităților umane, fără teama de pericole și amenințări la adresa integrității fizice și psihice ale oamenilor. În același timp, apărarea națională reprezintă o responsabilitate a statului față de cetățenii săi, în calitatea lor de contribuabili, prin menținerea și funcționarea instituțiilor specifice oricărei organizări sociale. În acest context, se poate afirma că apărarea națională va rămâne un atribut inalienabil al statului și în condițiile în care România a dobândit statutul de membru cu drepturi depline al Alianței Nord-Atlantice. Prin urmare, misiunile constituționale fundamentale ale armatei naționale vor fi mereu de actualitate. În plus, României îi vor reveni și alte misiuni ca țară membră NATO. De altfel, apărarea națională va fi întotdeauna o componentă principală a apărării colective. Altfel spus, cu cât apărarea națională este mai bine „construită" și structurată cu atât apărarea colectivă va fi mai puternică. (***lt. col. Gabriel TOMA***).

În ziua de 10 mai 2005, în garnizoana Craiova, s-a desfășurat masa rotundă cu tema: „Securitatea și apărarea națională în contextul integrării României în NATO și aderării la Uniunea Europeană", în colaborare cu Brigada 2 Infanterie Ușoară „Rovine". La acest eveniment au participat reprezentanți ai societății civile, ai structurilor Ministerului Administrației și Internelor, ai Serviciului Român de Informații, ai cadrelor militare active și în rezervă din garnizoană, precum și ai mass-media locale. La dezbateri, alături de membrii CSSAS, au luat parte și unii invitați, printre care se numără: col. dr. Virgil Bălăceanu, comandantul Brigăzii 2 Infanterie Ușoară „Rovine", lt.col. Gabriel Toma, comandant de unitate, mr. Costel Simion, comandor ing. Constantin Nicolae.

În sens larg, apărarea naţională priveşte utilizarea tuturor disponibilităţilor de ordin militar, civil, economic şi psihologic, în scopul asigurării rezistenţei şi respingerii oricărui agresor. Practic, aceasta cuprinde ansamblul de măsuri şi activităţi adoptate şi desfăşurate de către un stat în scopul de a garanta independenţa şi suveranitatea naţională, integritatea teritorială şi unitatea sa, de a proteja viaţa şi bunurile populaţiei, precum şi susţinerea intereselor fundamentale ale ţării. Aceasta presupune adoptarea, de către instituţiile statului, a unei game sporite de măsuri şi activităţi din domeniile economic, politic, militar, juridic, diplomatic, cultural, demografic etc. atât la pace, cât şi în timp de război, pentru a promova şi susţine interesele naţionale, pe plan intern şi internaţional. Ca atribut al statului, apărarea naţională se concepe şi planifică având în vedere următoarele aspecte principale: interesele naţionale fundamentale; specificitatea riscurilor şi ameninţărilor la adresa securităţii sale; intensitatea şi frecvenţa vulnerabilităţilor sociale, economice, demografice etc.; caracteristicile teritoriului naţional; situaţia geopolitică şi tendinţele de evoluţie ale acesteia; legislaţia internă şi cea internaţională; prevederile Constituţiei şi ale celorlalte legi ale ţării; prevederile tratatelor şi convenţiilor internaţionale la care statul este parte. Dar, nu orice stat este capabil să se apere singur. De aceea se caută soluţii avantajoase pentru a se asigura şi garanta securitatea naţională. Una dintre aceste soluţii o reprezintă apărarea colectivă, rezultat al asocierii mai multor state în vederea prezervării şi promovării adecvate a intereselor naţionale fundamentale. NATO, în prezent, reprezintă organizaţia politico-militară, la care a aderat şi România, capabilă să asigure o apărare colectivă eficace a membrilor săi (***dr. Petre DUŢU***).

Apărarea naţională este strâns legată de securitatea statală. Astfel, o politică de securitate coerentă nu este posibilă fără o politică de apărare similară. Conceperea, planificarea şi organizarea apărării şi securităţii naţionale de către instituţiile abilitate ale statului trebuie să se facă întotdeauna în beneficiul cetăţenilor ţării. De aici, necesitatea unei legături optime între populaţie, în calitatea sa de contribuabil şi clasa politică, respectiv oamenii politici care decid în domeniul apărării şi securităţii naţionale. Promovarea şi apărarea intereselor naţionale, prin participarea cu structuri militare la executarea de misiuni în afara frontierelor ţării, se cuvine mai bine explicată de către reprezentanţii clasei politice cetăţenilor care le-au dat votul. În acelaşi timp, implicarea activă a României în gestionarea unor crize zonale şi regionale se cuvine foarte bine definită atât ca zonă de responsabilitate, peste care să fluture drapelul de stat, cât şi ca sarcini asumate voluntar şi conştient, fără a leza demnitatea celor prezenţi în teatrele de operaţii (***mr. Costel SIMION***).

3. Terorismul internaţional şi implicarea activă a României în lupta împotriva sa

O ameninţare omniprezentă la adresa securităţii naţionale, regionale şi globale o reprezintă terorismul internaţional. Acesta „loveşte”, aşa cum o dovedesc atentatele de până acum, orice stat din lume, indiferent de mărime, populaţie, putere economică şi militară, religie, rasă. Atentatele din septembrie 2001 din SUA, cele din martie 2003 din Spania constituie exemple ce probează că toate statele sunt vulnerabile în faţa acestui flagel. De aceea s-a şi constituit coaliţia militară internaţională de luptă împotriva terorismului. Dar, derularea evenimentelor din diferite teatre de operaţii demonstrează că împotriva terorismului internaţional se cere dusă o luptă altfel concepută şi organizată decât se face în mod obişnuit. În plus, tratarea tuturor celor care folosesc aşa numitele metode şi procedee de luptă „teroriste”- atentatele sinucigaşe, maşinile capcană, răpirile de persoane etc.- drept terorişti riscă să nu conducă la soluţionarea conflictului între „beligeranţi”. Poate folosirea termenului de gherilă, în loc de terorism şi acceptarea faptului că nu toate organizaţiile de tip militar sau cele care folosesc armamentul şi metode ale luptei armate sunt teroriste ar conduce atât la găsirea unor soluţii viabile a acestor conflicte, cât şi la înţelegerea motivaţiei lor de a rezista şi de a lupta (***col.dr. Virgil BĂLĂCEANU***).

De regulă, când se vorbeşte despre terorism şi mai ales de lupta împotriva acestuia se acţionează asupra efectelor şi nu asupra cauzelor. Aceasta ar putea fi una din explicaţiile faptului că nu s-a ajuns încă la rezultate semnificative în această luptă şi nici la soluţii viabile şi de durată. Se pare că folosirea forţei armate şi a violenţei, ca reacţie a celor loviţi de terorişti, a generat tot violenţă acompaniată de numeroase pierderi de vieţi omeneşti şi imense pagube materiale. În plus, nu s-a înţeles încă realitatea că tratarea efectelor unui fenomen de orice natură, iar terorismul este un fenomen social complex, nu va duce automat la soluţionarea conflictului. De fapt, se impun, cu necesitate, cercetate

şi aflate cauzele reale ale fenomenului numit terorism, şi abia după aceea făcut apel la metode şi tehnici de rezolvare adecvate şi flexibile. Folosirea doar a forţei împotriva terorismului s-a dovedit a fi insuficientă şi generatoare de noi violenţe. Prin urmare, se poate susţine că forţa nu rezolvă totul. Într-o anumită măsură, terorismul este şi un fenomen cu rădăcini şi motivaţie politică, de aceea şi soluţiile se cer căutate tot în plan politic. De asemenea, importante sunt măsurile preventive împotriva terorismului, iar acestea nu trebuie să fie numai de natură militară (***cdor. ing. Constantin NICOLAE***).

Terorismul este dezastruos prin urmările sale pe toate planurile. Regula că într-o dispută câştigă cel care produce adversarului mai multe pierderi nu se mai aplică şi în cazul actelor teroriste. Practic, obiectivul luptei împotriva terorismului internaţional şi nu numai îl constituie absenţa actelor teroriste. Ori, până acum, acest obiectiv nu s-a îndeplinit nici parţial, deşi s-au mobilizat forţe militare şi de altă natură însemnate din punct de vedere cantitativ şi calitativ. Poate dacă s-ar avea în vedere că în generarea terorismului sunt implicate idei, ideologii şi interese diferite ca natură şi intensitate atunci s-ar ajunge la concluzia că terorismul este o problemă politică şi nu doar militară. Adoptând o asemenea concepţie despre terorism se pot afla şi soluţii de durată pentru diminuarea şi dispariţia, în timp, a acestui fenomen. În combaterea terorismului s-a apelat la mai multe modele de securitate. Printre acestea se numără următoarele: modelul de securitate al NATO; modelul de securitate promovat de Uniunea Europeană şi modelul complementarităţii NATO şi UE. România, ca membru NATO, participă alături de celelalte state partenere la lupta împotriva terorismului internaţional. În acelaşi timp, prin aderarea la UE, ţara noastră va acţiona, pornind de la modelul de securitate complementar, în combaterea terorismului internaţional (***lt. col. Gabriel TOMA***).

PROPUNERI

Analiza posibilităţii de continuare a călătoriilor de studii şi documentare în teritoriu, ca modalitate de cunoaştere a opiniilor cadrelor militare, a reprezentanţilor structurilor MAI, ai SRI, ai mediului civil universitar şi de cercetare-dezvoltare, ai societăţii civile asupra problemelor privind apărarea şi securitatea naţională, dar şi participarea României la executarea unor misiuni militare în afara frontierelor statale.

Analiza posibilităţii ca revista "Impact strategic" să poată fi difuzată şi în mediul civil universitar şi de cercetare-dezvoltare, din garnizoanele în care există unităţi şi mari unităţi ale MApN, în vederea dezvoltării unor colaborări de cercetare ştiinţifică pe probleme de interes comun privind securitatea şi apărarea naţională, raporturile armată-societate în contextul integrării ţării în NATO şi aderării la UE.

COLOCVIU STRATEGIC este o publicaţie a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiinţifică, conferinţelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalităţi de marcă din armată şi societate, din ţară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiinţifică din domeniul securităţii.

Publicaţie realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei Universităţii Naţionale de Apărare
Număr redactat de col (r) CS II dr. Petre Duţu
Tehnoredactare computerizată: Marioara BĂJENARU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 850/2005

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 410.52.20, Fax 410.03.64
e-mail: cssas@unap.ro
web: www.unap.ro